

Az ítélet

³⁷Ne mondjátok ítéletet senki fölött, s akkor fölöttetek sem ítélnének. Ne ítéljetek el senkit, s akkor benneteket sem ítélnék el. Bocsássatok meg, és nektek is megbocsátanak. ³⁸Adjatok, és akkor ti is kaptok. Jó, tömött, megrázott és túlsorduló mértékkel mérnek öletekbe. Mert amilyen mértékkel ti mértek, olyannal mérnek majd nektek is.” ³⁹Hasonlatot is mondott nekik: „Vajon vezethet-e vak világtalant? Nem esnek-e bele mind a ketten a gödörbe? ⁴⁰Nem nagyobb a tanítvány mesterénél: Akkor tökéletes az ember, amikor már olyan, mint a mestere. ⁴¹Miért látod meg a szálkát testvéred szemében, amikor a magad szemében a gerendát sem veszed észre? ⁴²Hogyan mondhatod testvérednek: Testvér, engedd, hogy kivegyem a szálkát a szemedből! - holott a te szemedben nem látod a gerendát? Képmutató! Előbb vedd ki a gerendát a saját szemedből, és csak aztán láss hozzá, hogy kivedd a szálkát testvéred szeméből. ⁴³Mert nincsen jó fa, amely rossz gyümölcsöt terem, sem rossz fa, amely jó gyümölcsöt hoz. ⁴⁴A fát a gyümölcséről lehet megismerni. Nem szednek tövisbokorról fügét, s gyalogszederről sem szüretelnek szőlőt. ⁴⁵A jó ember szívének jó kincséből jót hoz elő, a rossz ember pedig a rosszból rosszat. Hisz a száj a szív bőségéből beszél. ⁴⁶Miért mondjátok nekem: Uram, Uram! - ha nem teszitek meg, amit mondok?

Hasonlat a házépítésről

⁴⁷Megmondom nektek, kihez hasonlít, aki eljön, meghallgatja tanításomat és tettekre is váltja. ⁴⁸A házat építő emberhez hasonlít, aki mélyre leásott, és a sziklára rakta az alapot. Jött az árvíz, és az áradat rázúdult a házra, de nem tudta megingatni, mert biztos alapra épült. ⁴⁹Aki meghallgatja ugyan (tanításomat), de nem váltja tettekre, ahhoz a házat építő emberhez hasonlít, aki a házat minden alap nélkül földre építette. Amikor az ár nekizúdult, nyomban összeomlott és romhalmazzá vált.

Fontosabb kifejezések

Ítélet- a vallástörténet számon tart olyan mítoszokat és vallásokat, amelyekben szó van a világ végéről. Rendszerint abban az összefüggésben, hogy az istenek valamikor együtt éltek az emberekkel, majd valamilyen ok miatt eltávoztak. Idővel vissza fognak térni bosszúállásra, ami természeti katasztrófa formájában következik be. Annak azonban alig van nyoma a

kinyilatkoztatáson kívül, hogy az istenség mint az *erkölcsi rend* öre a halál után az egyént vagy a közösséget elszámoltatja tetteiről, s eszerint jutalmaz vagy büntet. - Az *Ószövetségben*- az ítélet gondolata jelentős helyet kapott. Isten teremtője és ura a világnak, s uralmához a bírói hatalom is hozzátartozik. Az *uralkodni* szó egyúttal bíraskodást is jelent, és Isten uralmához hozzátartozik a végső számonkérés. A próféták különös hangsúllyal beszéltek arról, hogy Isten mint ítéelő bíró is jelen van a történelemben. Szó van egy végső ítéletről is, de náluk még annak is evilági jellege van. „Jahve napja” határozott fogalomná válik. Isten nemcsak a pogányok tetteit kéri számon, hanem Izraelét is (*Ám 3,2; Iz 2,6; 13,6; Mik 1,25*). Az ítélet célja kettős: Isten uralmának megszilárdítása, az ellenséges hatalom megsemmisítésével és a választott nép megtisztítása minden tisztátalanságtól (*Iz 65,11; Zsid 5,1; Mal 3,2*). Jeremiás és Ezekiel óta már az egyéni ítélet is megjelent, amit a bölcsességi könyvek tovább fejtegettek, s megkülönböztették a jók és az igazak sorsát. A késői zsidó apokaliptikában is fölismerhető az erős nacionalista vonás, de az egyetemes ítélet mindenképp új korszakot hoz a földre: a régen élt jámborok föltámadását és Isten vég nélküli uralmát. - Az *Újszövetségben* is a hit elemi igazságainak egyike az ítélet (*Zsid 6,2*). Keresztelő János az ítélet bejelentésével követel bűnbánatot. Jézus példabeszédeinek nagy része az utolsó ítéletet értelmezi, mely az aratás és a számadás napja lesz, s a jók és a rosszak elkülönítésének helye. Jézusnak az ítéletről szóló tanítása az egyéni felelősséget hangsúlyozza: mindenki a maga életéről ad számot. Azért van szükség a megtérésre és az élet átalakítására, mert az ember számot ad tetteiről. Az Úr napja meglepetésszerűen jön, mint éjjel a tolvaj, ezért az embernek mindig készen kell lennie. Az ítélet mértéke a szeretet lesz (*Mt 25,31-46*). Az ítéelő bíró, Krisztus döntése megfellebbezhetetlen és örök. Az Ő eljövételével az ítélet megkezdődött: akik hisznek benne, nem esnek ítélet alá, de aki nem hisz, az önmagát ítélte el (*Jn 5,24*). - A megigazultak, a világosság fiai (*1Tesz 5,5*), Krisztussal együtt meghaltak a bűnnek, s már megkapták a Szentlelket, az örökség foglalóját (*Ef 1,14*), ezért Krisztus megjelenésekor ők is beöltöznek a dicsőségbe (*Kol 3,4*). Akik beoltást nyertek Krisztusba, azok ellen már nincs ítélet (*Róm 8,1*), és senki nem lesz vádlójuk (*Róm 8,31*).

mérték- valamely test tömegének nehézség-meghatározói. - Az egységek alakulásában alapvető szerepe volt a pénznek, és hatott rá a kereskedő is. A méréstárgy ezeknél már kevésbé meghatározó, a hely is ritkábban hat a nagyságra. - A bibliai időkben a pénz mértékegysége a *sékel* volt. A mértékek rendszerint köből voltak (így érthető, hogy héberül *eben*-nek nevezték őket, vagy a finomabb, kisebb mértékeket *abne kis*-nek: *Péld 16,11*). A hellén korban gyakran ólomból készültek. Mérték az aranyat és az ezüstöt (mint pénzt, vö. *Szof 1,11*), a bronzot, a vasat, de ritkán a termékeket is (*Kiv 30,23*: fűszereket). Az *Ószövetségben* előforduló mértékek: 1. A *talentum* (héber *kikkar*, valójában kerek lemez, korong) főleg a *Királyok K.* és a *Krón*-ban fordul elő, a Pentateuchusban csak a *Kiv 25,37* tartalmazza. - 2. A *mina* (héb. *maneh*, gör. *mna*, -számolni) csak a későbbi könyvekben szerepel (*1Kir 10,17; Ezd 2,69; Neh 7,70; Ez 45,12*). - 3. A *sékel* a legismertebb; a közönséges és a szent sékel (*Kiv; Lev; Szám*) aránya a Talmud szerint 1:2. Ezenkívül *2Sám 14,26* még királyi sékelt is említ. A *LXX*-ban *sziklosz* felel meg neki, vagy anakronisztikusan *didrachmon*; némely változatban (Aquila) olykor *stater* áll. A *Vulgátában*: *sielus* vagy néhányszor *stater*. - 4. A *beka* (rész, szelet) a sékel felének jelölésére a Bibliában csak elvétve szerepel (*Ter 24,22; Kiv 38,26*), az ásatások során felszínre került gyakrabban. - 5. A *gera* (gabona) a *30,13; Szám 3,47; 18,16* szerint 1/20 sékel (vagy babilóniai értéke: 1/24 sékel). - A felsorolt mértékek aránya nem olyan egyértelmű, mint Babilóniában, ahol következetes hatvanas számrendszer uralkodott. A *Kiv 38,25-27* alapján arra lehet következtetni, hogy a talentum 3000 sékel. A bibliai mérték egységek átszámításához a Palesztinában és Babilóniában talált mértékeket használják fel. Egy babilóniai talentum 30,3 kg, egy sékel 8,416 g; a királyi mérték mindig a kétszerese a nem királyinak. Josephus Flavius adata (*ZsidTört 14,7,1*: 1 mina 2,5 római font) babilóniai sékelt tételez föl. A Palesztinában talált mértékekből Barrois 11,424 g középértéket számított ki. - Az *Újszövetségben* csak a *libra* fordul elő (*Jn 12,3; 19,39*), 1 libra = 327,45 g.

száj- a *Szentírásban*, a beszédben betöltött szerepe domborodik ki. A száját megnyitni - elkezdni beszélni (*Szám 22,28; Ez 21,27*). Aki a kezét a szájára teszi, az hallgat, illetve elhallgat (*Bír 18,19; Mik 7,16; Jób 21,5*); aki más helyett, más nevében beszél, az az illetőnek szája (*Kiv 4,16; Jer 15,19; próféták*). A héber eredetiben valakivel szájról szájra beszélni - közvetlenül, vele szemtől szembe állva (*Szám 12,8; vö. Jer 32,4*); aki a héber eredetiben egy szájon van valakivel, az egyetértésben van vele, megegyezik a véleményük (vö. *Jón 9,2; 1Kir 22,13*). Így a száj lehet szó, nyilatkozat értelmű is (pl. *MTörv 17,6; Szám 35,30*). - Másfelől a száj evésre szolgál, aki vagy ami megnyitja vagy kitérte a száját (*Ter 4,11; Zsolt 22,14*), az el akar valakit vagy valamit nyelni; ezzel függ össze a héberben a kard szája kifejezés (vö. pl. *Ter 34,26; Józ 10,28*), illetve az, hogy a kard az ellenség húsát eszi, marcangolja (*MTörv 32,42; Kardom hússal lakatom jól. 2Sám 2,26* - itt a magyar fordításban a *kaszabol* ige felel meg a héber eszik, marcangol igeinek).

szív- az egyike a minden kultúrkörben ismert összavaknak. A fiziológiai élet központi szerveként reális jelképe a szimbolikus értelemben vett szívnek: a test és lélek megkülönböztetése nélküli egész embert szimbolizálja, s a személy központjaként a megismerés, bölcsesség, akarat és cselekvés, illetve az érzelmi élet forrása. Lényege szerint nyitott a transzcendencia és a másik ember felé. - **Vallástörténetileg** az egyiptomiaknál a SZIV (= 'ib) a lelkiismeretet, az egész erkölcsi magatartást jelöli, ezért Oziris itélőszéke előtt megméretetik majd; a szív és vele a lélek ellopható, ami a halált jelenti. A *babilóniaiak* az életet eredetileg a májban látták, később a szívhez kötötték. A *görögök* és *rómaiak* a szívet főként fiziológikusan értelmezték, a költők (Homérosz) a lelki-szellemi élet székhelyeként. A **Szentírásban** az ember belső életének központja, lelki erőinek és képességeinek forrása, az értelem helye. Fiziológiai szerveként fordul elő *Ter 18,5; 1Sám 25,37; 2Sám 18,14; 2Kir 9,24; ApCsel 18,17; Jak 5,5-ben*; belőle árad a vér szét a testbe, ezért azonos a vérrel (*Lev 17,11*). - Átvitt értelemben középpontot jelöl: tenger szíve (*Kiv 15,8*), ég szíve (*MTörv 4,11*), föld szíve (*Zsolt 46,3; Jón 2,4; Mt 12,40*). - Főleg a prófétáknál és a zsoltároknál beszél az *Ószövetség* Isten szívééről, mint jelenlétének jeléről, terveinek, határozatainak, irgalmának és szeretetének székhelyéről (*Ter 6,6; 8,21; 1Sám 2,35; 13,14; 2Krón 7,11-15; 1Kir 9,1-3*). - Az érzelmi élet helye: a szívben lakik, a szomorkodás (*MTörv 15,10; Iz 65,14; Jn 16,6*), az öröm (*MTörv 28,47; Jn 16,22; ApCsel 2,26*), a bátorság (*2Sám 7,27*), a félelem (*MTörv 20,3; Jn 14,1; 2Kor 2,4*), a felindultság (*MTörv 19,6; ApCsel 2,37*), a szenvedély (*Szám 15,39; Róm 1,24*), a harag (*ApCsel 7,54*). - A szív a fontolgató és döntést hozó akarat (*1Kir 8,17; Iz 10,7; Lk 21,14; 2Kor 9,7*) és a lelkiismeret helye (*1Sám 24,6; Jób 27,6; Zsolt 17,3; 51,19; 1Jn 3,19-21*); a vallási-erkölcsi élet, az igazi istentisztelet (*1Sám 12,20*), az Istenbe vetett bizalom (*Péld 3,5*) helye; a szívből ered a jó és a rossz (*Mt 5,8; 15,19*), a hűség, az elpártolás és a megátalkodottság (*Kiv 4,21; 7,13; Neh 9,8; Iz 29,13*). - Amikor Isten meg akarja mérni az embert, próbára teszi a szívét (*1Krón 29,17*).